

การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับถมเงินกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่างอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

Design and development of ornaments of silver-gold niello ware Thai cultural inheritance group, Bang Krang Sub-district, Mueang District, Nonthaburi Province

สาริตา พูลเกื้อ

Sarita Pulkuea

สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาควิชาออกแบบ วิทยาลัยเพาะช่าง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Department of Product Design, Faculty of Design Poh-Chang Academe of Atr,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

e-mail: sarita.noisign@ gmail.com

Received: September 13, 2021; Revised: February 16, 2022; Accepted: February 21, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับถมเงินของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของเครื่องประดับถมเงินของกลุ่มชุมชน นำข้อมูลที่ได้มาสรุป และนำไปออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับถมเงิน จากการศึกษาพบว่า ลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์เครื่องถมของกลุ่มคือ มีชิ้นงานที่ประณีต ละเอียดสวยงาม มีเทคนิคการเรลาย เพราลาย หรือแรงเงาซึ่งทำให้เครื่องถมของกลุ่มมีความงดงามเกิดมิติไม่เหมือนที่ใด แสดงถึงลักษณะเฉพาะอันเป็นลักษณะเด่นของชุมชน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาศึกษารวมกับข้อมูลทางด้านการออกแบบเครื่องประดับในปัจจุบัน ทำการออกแบบชุดเครื่องประดับถมเงินจำนวน 1 ชุด จากนั้นทำการประเมินแบบโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเครื่องถมและการผลิตจำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านออกแบบและผลิตเครื่องประดับจำนวน 3 ท่าน นำผลที่ได้ไปผลิตเป็นชุดเครื่องประดับถมเงิน และทำการประเมินความพึงพอใจจากผู้บริโภค ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อชุดเครื่องประดับถมเงิน จากบุคคลทั่วไปในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคมีระดับความพึงพอใจต่อชุดเครื่องประดับถมเงินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.61 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.54 โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวมข้อมูลจากผลการประเมินความพึงพอใจในแต่ละประเด็นเสนอต่อชุมชนเพื่อให้ชุมชนนำผลไปพัฒนากับผลิตภัณฑ์เครื่องประดับถมเงินของชุมชนต่อไป

คำสำคัญ: เครื่องถม; เครื่องประดับ; ลักษณะเฉพาะ

ABSTRACT

This article is the part of Design and development of ornaments of silver-gold niello ware Thai cultural inheritance group, Bang Krang Sub-district, Mueang District, Nonthaburi Province. The objective of this study was to study the specific characteristics of silver niello ware jewelry community groups. Summarize the information obtained, design and develop jewelry in the silver niello. The study found that the outstanding characteristics of the group's niello ware products are exquisite pieces, beautiful and technique of shading, because of the pattern or shadowing that makes the group's niello ware has a dimensional beauty unlike anywhere else. It shows the unique characteristics that are the distinctive features of the community. The researcher combined the data from the study with the current jewelry design data to make a design of a silver niello jewelry set. Then, the design was evaluated by three specialists in niello ware production and three specialists in jewelry design manufacture. Using the results to produce a set of silver niello accessories and evaluate the satisfaction of consumers. The results of the assessment of consumer satisfaction towards the silver niello jewelry set from people in Phra Nakhon district in Bangkok, it was found that consumers had the highest level of satisfaction with the silver niello jewelry set with a mean of 4.61 with a standard deviation of 0.54. The researcher has collected data from the satisfaction assessment results in each issue to present to the community so that the community can further develop the silver niello jewelry products.

Keywords: Niello ware; Jewelry; Characteristics

บทนำ

ประเทศไทยมีการผลิตเครื่องถมมาแต่โบราณกาล มีการสืบทอดภูมิปัญญาอันล้ำค่านี้มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากหลักฐานมีปรากฏว่าการเริ่มทำขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จากคำกล่าวที่ว่า “มีผู้เห็นว่าเครื่องถมเริ่มทำขึ้นที่เมืองนครศรีธรรมราชก่อน โดยได้พวกอินเดียมาเป็นครู

เพราะเมืองนครศรีธรรมราชในสมัยโบราณเป็นเมืองท่าแห่งหนึ่งในแหลมมลายู ชาวชวา มลายู ตลอดจนชาวอินเดียตอนใต้ ข้ามไปมาติดต่ออยู่เสมอเมื่อตั้งทำขึ้นได้ที่เมืองนี้แล้ว ต่อมาวิชาเครื่องถมจึงได้แพร่หลายเข้ามายังกรุงศรีอยุธยาอีกทีหนึ่ง”(เครื่องถมและเครื่องเงินไทย, สมาคมเครื่องถมและเครื่องเงินไทย ที่ระลึกงานสมโภช

กรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี) เครื่องถม นับเป็นหนึ่งในเครื่องราชูปโภคของพระมหากษัตริย์ เชื้อพระวงศ์ หรือเครื่องยศของขุนนางชั้นสูง โดยแสดงถึงความประณีต งดงามของงานศิลปหัตถกรรมที่ทรงคุณค่าของไทย ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเภทเครื่องประดับตกแต่ง และเครื่องใช้ เช่น พระราชยาน , พระแท่นเสด็จออกขุนนาง, พนักเรือพระที่นั่งกราบ , พระเก้าอี้ที่ใช้เป็นพระที่นั่งภัทรบิฐ , พระแท่นพุดตาน ภาชนะได้แก่ หีบถมทอง, กาน้ำ, กระโถน, พาน และคนโท ทั้งนี้ ได้มีการปรากฏหลักฐานในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงกล่าวถึงการทำเครื่องถมที่ตีนัน ต้องเป็นเครื่องถมที่ทำโดยช่างฝีมือชาวนครศรีธรรมราช ซึ่งการผลิตหลักอยู่ในพื้นที่ 2 แห่ง คือ เขตกรุงเทพฯ และเขตนครศรีธรรมราช เนื่องจากช่างถมที่มีฝีมือชั้นครูส่วนมากอยู่ในเขตนครศรีธรรมราชที่มีความชำนาญและประณีตกว่า เขตกรุงเทพฯ จึงเรียกกันว่า ถมนคร ตามลักษณะนามของพื้นที่นั้น (ประวัติความเป็นมาเครื่องถมไทย <http://kanchanapisek.or.th> 8/09/2558)

กล่าวได้ว่าชาวนครศรีธรรมราชมีช่างฝีมือชั้นครู และได้สืบทอดความรู้นี้ต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น จนถึงปัจจุบันลูกหลานชาวนครก็ยังคงรักษาไว้ โดยยึดพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ขณะทรงพระราชดำเนินเยี่ยมราชเครื่องถมของสมาคมชาวปักษ์ใต้ในงานเมาลิก พ.ศ.2084 ณ ลุมพินีสถาน ความว่า “จงรักษาศิลปะอันนี้ของชาติไว้ให้ดี” ซึ่งต่อมาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถได้ทรง

จัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพ และได้ทรงอนุรักษ์เครื่องถมไว้ โดยการใช้ช่างฝีมือได้จัดทำเครื่องถมเพื่อส่งที่ศูนย์ศิลปาชีพเรื่อยมา เครื่องถมมีผลิตและจำหน่ายแหล่งใหญ่ที่เมืองนครศรีธรรมราช และยังมีกระจายอยู่ทั่วไปในประเทศ

กลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เป็นอีกกลุ่มที่ผลิตและจำหน่ายเครื่องถม จัดตั้งและริเริ่มกลุ่มโดย นายอุทัย เจียรศิริ ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องเครื่องถมจากผู้เป็นลูกคือนายปลอด เจียรศิริ ผู้เชี่ยวชาญด้านทำเครื่องถมนคร หรือที่เรียกว่า “ถมเมืองคอน” ทั้งนี้ ด้วยความสามารถและความเชี่ยวชาญว่าด้วยมีฝีมือประณีตงดงาม ท่านได้เข้าเฝ้าถวายงานเครื่องถมแก่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ณ ศูนย์ศิลปาชีพ พระราชวังสวนจิตรลดา และด้วยพระองค์ทรงเห็นถึงคุณค่าของเครื่องถม และเพื่ออนุรักษ์ไว้ซึ่งภูมิปัญญาและสมบัติของชาติสืบไป นายปลอด เจียรศิริ จึงได้ปฏิบัติตามแนวทางพระราชดำริเรื่อยมา และถ่ายทอดภูมิปัญญานี้แก่นายอุทัย เจียรศิริ ดังกล่าวมาในข้างต้น

กลุ่มสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เล็งเห็นถึงคุณค่าของเครื่องถมไทย ได้สืบทอดการรักษาศิลปะเครื่องถมนี้ต่อไป จึงรวมกลุ่มกันผลิตเครื่องถมในรูปแบบต่างๆจนได้รับการยอมรับว่าเป็นโอท็อปชั้นสูง โดยผลิตภัณฑ์เครื่องถมของทางกลุ่ม มี เครื่องใช้และเครื่องประดับ ได้แก่ พาน ขัน กำไล แหวน ต่างหู เครื่องถมของกลุ่มเป็นที่รู้จักแพร่หลายและเป็นที่ยอมรับ และอีกหนึ่งผลงาน

ของคุณอุทัย เจียรศิริ ที่ภาคภูมิใจ คือ งานบุชบก
ถมทองพระนาม ภปร.72 พระราชมารดา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งรัฐสภาได้จ้างให้
คุณอุทัย เจียรศิริและช่างชุมชนร่วมกันสร้างขึ้น
เพื่อทูลเกล้าฯถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
(รัชกาลที่9) เป็นที่ภาคภูมิใจให้กลับกลุ่มเป็นอย่างมาก
ทั้งนี้ด้านผลิตภัณฑ์ของกลุ่มยังเป็นรูปแบบ
เดิม ๆ ไม่มีรูปแบบใหม่ที่หลากหลาย โดยเฉพาะ
ในส่วนเครื่องประดับเงินที่ยังไม่มีความโดดเด่น
เป็นที่น่าสนใจ เนื่องจากช่างฝีมือ ยังขาด
ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างงานประเพณีนี้
จึงเห็นว่าการจะรักษาไว้จะต้องมีการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์เครื่องถมต่อไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดนิ่ง ต้องหา
ความรู้วิทยาการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเทคนิควิธีการ
รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่ เพื่อนำมาใช้
ร่วมกันตลอดเวลา เพราะถ้าหยุด งานศิลปะอันล้ำ
ค่านี้จะหายไปในที่สุด ควรที่จะพัฒนาเครื่องถม
และด้านเครื่องประดับถม เพื่อให้เข้ากับยุคสมัย
มากยิ่งขึ้น ต้องมีการปรับปรุงแบบ ให้มีความหลาย
หลายของผลิตภัณฑ์ เพื่อให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงและ
สามารถหาซื้อได้ และต้องคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์
เครื่องถมไทยไว้อย่างครบถ้วน

กล่าวได้ว่าเครื่องถมนี้เป็นสมบัติทางภูมิ
ปัญญาของชาติไทยที่ได้สืบทอดกันมาร่วมนานับ
หลายร้อยปี โดยบรรพบุรุษจากรุ่นต่อรุ่น จนถึง
ปัจจุบัน ด้วยเห็นถึงคุณค่าแห่งศิลปะของเครื่องถม
ผู้วิจัยจึงมีการออกแบบและพัฒนาเครื่องประดับ
ถมเงินของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถม
เงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัด
นนทบุรี โดยออกแบบให้ยังคงเอกลักษณ์ความ

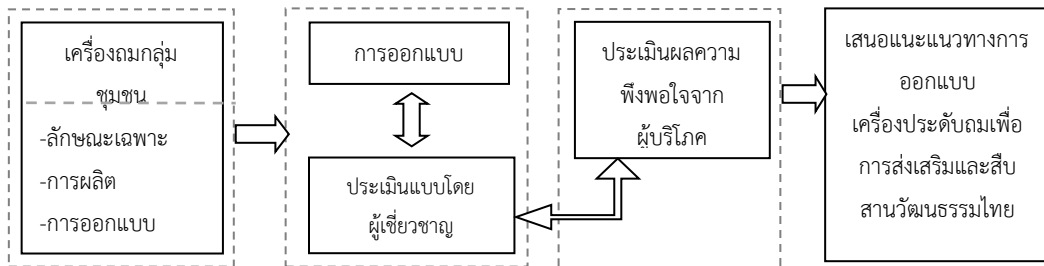
เป็นเครื่องถมไทยที่ประชาชนทั่วไปสามารถหาซื้อ
ได้และยังทำให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อ
เป็นการอนุรักษ์และสืบทอดไว้ซึ่งสมบัติของชาติที่
ได้สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษให้คงอยู่สืบไปไม่
หายไปจากแผ่นดินไทยเป็นสมบัติของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของ
เครื่องประดับถมเงินของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรม
ไทยเครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอ
เมือง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาชุด
เครื่องประดับถมเงินจำนวน1ชุด
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของชุด
เครื่องประดับถมเงินต่อบุคคลทั่วไปจำนวน
100 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลและทบทวน
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การสร้างกรอบ
แนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีขั้นตอนในการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

การดำเนินงานขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของเครื่องถมและเครื่องประดับถมของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยศึกษาข้อมูลจากการลงพื้นที่ ทำการสัมภาษณ์ประธานกลุ่มชุมชนเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของเครื่องถมเงินในด้านต่างๆ ของชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล นำไปวิเคราะห์ในรูปแบบข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปข้อมูลเพื่อประกอบการออกแบบและพัฒนาชุดเครื่องประดับถมเงินในลำดับต่อไป

การดำเนินงานขั้นตอนที่ 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาชุดเครื่องประดับถมเงินจำนวน 1 ชุด

การออกแบบและพัฒนาชุดเครื่องประดับถมเงิน ผู้วิจัยทำการออกแบบเครื่องประดับจำนวน 3 แบบ และทำการประเมินแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องถมและการผลิต 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการ

ออกแบบและผลิตเครื่องประดับ 3 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบประเมิน แบบมีโครงสร้าง (Rating scale) 5 ระดับ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean:X) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) นำผลที่ได้ไปผลิตเป็นชุดเครื่องประดับถมเงินจำนวน 1 ชุด

การดำเนินงานขั้นตอนที่ 3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของชุดเครื่องประดับถมเงินต่อบุคคลทั่วไปจำนวน 100 คน

การประเมินความพึงพอใจของชุดเครื่องประดับถมเงิน จากการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ของกลุ่มผู้บริโภคเครื่องประดับถมเงินจำนวน 100 คน ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบประเมิน แบบมีโครงสร้าง (Rating scale) 5 ระดับ และนำข้อมูลมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean:X) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เพื่อประเมินความพึงพอใจจากผู้บริโภค ด้านรูปแบบของชุดเครื่องประดับถมเงินที่ได้จากการผลิต

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลลักษณะเฉพาะของเครื่องถมกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทองตำบลบางกร่าง อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี ในด้านต่าง ๆ นำผลที่ได้มาทำการออกแบบและพัฒนาเป็นชุดเครื่องประดับเงิน สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของเครื่องประดับถมเงินของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะของเครื่องถมของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทองตำบลบางกร่าง อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี

ลักษณะเฉพาะของเครื่องถมของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทองตำบลบางกร่าง อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี การทำเครื่องถมได้รับสืบทอดมาจาก เครื่องถมเมืองคอน ผลิตภัณฑ์เครื่องถมของกลุ่มส่วนใหญ่จะเป็นของใช้เช่น กระเป๋าถือ มีชิ้นงานที่มีขนาดใหญ่ มีราคาสูง นิยมใช้ในกลุ่มคนชั้นสูง ตัวเรือนทำด้วยทองและเงิน ลงยาถมดำ ในส่วนของเครื่องประดับค่อนข้างเป็นชิ้นใหญ่ เช่น กำไลถมทอง ถมเงิน มีน้ำหนัก และราคาสูง การผลิตใช้ทั้งรูปแบบถมจุกาธูช และรูปแบบถม นคร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของงานว่าจะเลือกการผลิตรูปแบบใด

2. การออกแบบ

การออกแบบงานเครื่องถมของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทองตำบล

บางกร่าง อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่ารูปแบบของเครื่องประดับถมเงินเป็นชิ้นงานที่มีลักษณะใหญ่ มีราคาสูง รูปแบบรูปทรงของเครื่องประดับ คือรูปทรงเรขาคณิตทั่วไป ไม่มีลักษณะความเป็นเฉพาะตัว ในส่วนของแนวความคิดที่ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับถมเงินนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามี ยังคงรูปทรงแบบเรขาคณิต ธรรมดาทั่วไป ในส่วนของลวดลายที่นำมาใช้คือ ลายไทยแบบดั้งเดิม โดยมีวิธีการเลือกลายจากลายที่สื่อความหมายในทางที่ดี และเหมาะสมกับพื้นที่ของชิ้นงานเครื่องประดับ

3. การผลิต

การผลิตเครื่องถมของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทองตำบลบางกร่าง อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า ในส่วนของ การผลิตทางกลุ่มชุมชน ใช้วิธีการขึ้นรูปชิ้นงาน 2 รูปแบบ คือ 1.รูปแบบถม นคร เป็นการผลิตแบบการเคาะขึ้นรูปตัวเรือน คือการนำวัสดุมารีดเป็นแผ่นแล้วเคาะขึ้นรูปให้ได้รูปทรงและขนาด สัดส่วนตามที่ต้องการ จากนั้นวาดลวดลายไทยลงบนพื้นผิวตัวเรือนและตกแต่งสลักลายลงบนตัวเรือน ให้มีความลึกในระดับที่น้ำยาถมสามารถเกาะติดได้ จากนั้นทำการลงยาถม ตามลำดับ 2.รูปแบบถมจุกาธูช คือเป็นการผลิตแบบหล่อขึ้นรูปตัวเรือน จากนั้นวาดลวดลายไทยลงบนพื้นผิวตัวเรือนและทำการกัดด้วยน้ำยากัดกรดเพื่อให้ได้ลวดลายที่ต้องการ จากนั้นทำการลงยาถมตามลำดับวิธีการสร้างมิติให้กับชิ้นงานคือการเทคนิคการแรเงา หรือการเพร่าลาย เป็นการลงแสงเงาให้ตัวชิ้นงานเครื่องประดับเกิดมิติสวยงาม

ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาชุดเครื่องประดับถมเงินจำนวน 1 ชุด จากการศึกษาข้อมูลกลุ่มชุมชนในการพัฒนาและออกแบบเครื่องประดับ โดยผู้วิจัยทำการศึกษารวบรวมข้อมูลด้านแนวคิดการออกแบบเครื่องประดับ จากหนังสือ เอกสาร สื่อออนไลน์ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับ, อาจารย์มนตรี จันทพันธ์ ปราสัญทางด้านเครื่องถม พบว่า เครื่องถมเป็นเครื่องประดับที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในพื้นที่ภาคใต้ ดังนั้นควรมีแนวทางในการออกแบบ จากการถอดเรื่องราวลักษณะเฉพาะถิ่นของทางภาคใต้ มาประยุกต์ในการออกแบบ ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องราวของพืชเศรษฐกิจทางภาคใต้

ภาพที่ 2 ชุดเครื่องประดับถมเงินแบบที่ 1

ซึ่ง มะม่วงหิมพานต์ เป็นหนึ่งในพืชเศรษฐกิจที่เป็นที่รู้จักและมีรูปร่าง รูปทรง ที่มีลักษณะพิเศษพบได้ทั่วไปในพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นตัวแทนที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะถิ่นภาคใต้ผ่านเรื่องราวในเชิงพืชเศรษฐกิจ จึงนำมาเป็นแนวคิดในการออกแบบเครื่องประดับถมเงินจำนวน 3 รูปแบบ ในแต่ละรูปแบบประกอบด้วย จี้ ต่างหู และแหวน จากนั้นนำทั้ง 3 รูปแบบไปประเมินเพื่อการผลิตโดยผู้เชี่ยวชาญทางการเครื่องถมและการผลิต และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับ เพื่อทำการประเมินแบบเพื่อหาความเหมาะสมที่สุดมาผลิต โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือสื่อถึงความ เป็นเครื่องถม สามารถผลิตได้จริง มีลวดลายไทยที่เหมาะสมกับพื้นที่ สามารถสวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีผลการออกแบบดังนี้

ภาพที่ 3 ชุดเครื่องประดับถมเงินแบบที่ 2

ภาพที่ 4 ชุดเครื่องประดับถมเงินแบบที่ 3

ตารางที่ 1 ตารางแสดงผลวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินรูปแบบชุดเครื่องประดับถมเงินเพื่อการผลิต

รายการ	แบบที่1		แบบที่2		แบบที่3	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.แสดงออกถึงลักษณะของเครื่องถม	2.66	0.58	3.00	0.00	4.66	0.58
2.สามารถผลิตเป็นเครื่องประดับถมเงินได้	2.66	0.00	3.00	1.00	4.66	0.58
3.ลวดลายไทยที่ใช้เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่ของชิ้นงานเครื่องประดับ	4.00	0.00	4.00	0.00	4.66	0.58
4.มีความแปลกใหม่ในแง่ความเป็นเครื่องประดับถมเงิน	3.33	0.58	3.00	0.00	4.33	0.58
5.มีขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมกับการสวมใส่	2.66	0.58	3.00	0.00	4.33	0.58
รวม	3.06	0.34	3.20	0.20	4.52	0.58

จากตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินรูปแบบของเครื่องประดับถมเงินเพื่อการผลิต จากผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องถมและการผลิตจำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเครื่องประดับและการผลิต จำนวน 3 ท่าน พบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้งสองด้านเลือก แบบที่ 3 เพื่อการผลิต

โดยมีความพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 4.52 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.58 เมื่อพิจารณาแต่ละแบบพบว่า มีผลการประเมินเท่ากัน 3 ด้าน คือ ด้านแสดงออกถึงลักษณะของเครื่องถม มีค่าเฉลี่ยรวม 4.66 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.58 ด้านสามารถผลิตเป็นเครื่องประดับถมเงินได้

มีค่าเฉลี่ยรวม 4.66 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.58 ด้านตลาดไทยที่ใช้เหมาะสมและสอดคล้องกับพื้นที่ของ ชิ้นงานเครื่องประดับมีค่าเฉลี่ยรวม 4.66 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.58 และรองลงมา คือด้านมีความแปลกใหม่ในแง่ความเป็นเครื่องประดับถมเงิน โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.58 และด้านมีขนาดสัดส่วนที่เหมาะสมกับการสวมใส่ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.58

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 2 ตารางแสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

รายการ	จำนวน N=100	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	38	38
หญิง	62	62
2.อายุ		
30-35 ปี	12	12
36-40 ปี	25	25
41-45 ปี	28	28
46-50 ปี	9	9
50 ปีขึ้นไป	26	26
3.การศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนปลาย	-	-
ประกาศนียบัตรชั้นต้น (ปวช)	-	-
ประกาศนียบัตรชั้นสูง (ปวส)	3	3

ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 3. เพื่อประเมิน

ความพึงพอใจของชุดเครื่องประดับถมเงินต่อบุคคลทั่วไปจำนวน 100 คน

ในการประเมินความพึงพอใจของเครื่องประดับถมเงินผู้วิจัยมีการดำเนินการดังนี้ ประชากร คือ บุคคลทั่วไปทั้งชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 25-50 ปี ในกรุงเทพมหานครจำนวน 100 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลทั่วไปทั้งชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 30-50 ปีขึ้นไป ในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

รายการ	จำนวน N=100	ร้อยละ
ปริญญาตรี	87	87
ปริญญาโท	8	8
สูงกว่าปริญญาโท	2	2
4.อาชีพ		
ข้าราชการ	11	11
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4	4
ค้าขาย	22	22
ธุรกิจส่วนตัว	11	11
รับจ้าง	6	6
พนักงานบริษัท	46	46
อื่น ๆ		
5.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
10,000 บาท - 15,000 บาท	17	17
15,001 บาท - 20,000 บาท	38	38
20,001 บาท - 25,000 บาท	20	20
มากกว่า25,000 บาท	25	25

จากตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการประเมินความพึงพอใจต่อชุดเครื่องประดับถม ดังนี้ ด้านเพศ พบว่ามากที่สุดคือ เพศหญิงจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 62 น้อยที่สุด คือเพศชายจำนวน 38คน คิดเป็นร้อยละ 38 ด้านอายุมากที่สุดคือ 41-45 จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 28 น้อยที่สุดคือ 46-50ปี จำนวน 9คน คิดเป็นร้อยละ 9 ด้านการศึกษามากที่สุดคือปริญญาตรี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ87 ด้านอาชีพมากที่สุด คือพนักงานบริษัท จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ

46 ด้านรายได้มากที่สุดคือ 15,001-20,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 38

ตอนที่ 2 การประเมิน ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อเครื่องประดับถมเงิน

รูปแบบเครื่องประดับถมเงิน

ภาพที่ 5 ชุดเครื่องประดับถมเงินแบบสมบูรณ์

ภาพที่ 6 การสวมใส่ชุดเครื่องประดับถมเงินในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมิน ความพึงพอใจของผู้บริโภค ต่อเครื่องประดับถมเงิน

รายการ	N = 100		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. แสดงออกซึ่งความเป็นเครื่องถม	4.60	0.54	มากที่สุด
2. รูปแบบของเครื่องประดับมีความแตกต่างจากเครื่องประดับถมในปัจจุบัน	4.70	0.53	มากที่สุด
3. สามารถสวมใส่ได้กับเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวัน	4.50	0.55	มาก
4. มีขนาดที่เหมาะสมกับการสวมใส่	4.70	0.53	มากที่สุด
5. ความสวยงาม	4.58	0.55	มากที่สุด
รวม	4.61	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจต่อชุดเครื่องประดับถมที่มีต่อบุคคลทั่วไป บุคคลทั่วไปพบว่า บุคคลทั่วไปในเขตพระนคร จำนวน 100 คน มีความพึงพอใจต่อชุดเครื่องประดับถมในระดับมากที่สุด 4.61 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.54 โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่ารายการที่ 2 รูปแบบของเครื่องประดับมีความแตกต่างจากเครื่องประดับถมในปัจจุบัน และรายการที่ 4 มีขนาดที่เหมาะสมกับการสวมใส่ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.70 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.53 รองลงมา คือรายการที่ 1 แสดงออกซึ่งความเป็นเครื่องถม โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.60 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.54 รองลงมาคือรายการที่ 5 ความสวยงาม โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.58 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.55 และรายการสุดท้ายคือรายการที่ 3 สามารถสวมใส่ได้กับเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวัน โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 4.50 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.55

อภิปรายผล

การออกแบบและพัฒนาชุดเครื่องประดับถมของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทย เครื่องถมเงิน-ทอง ตำบล บางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของเครื่องประดับถมเงินของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทย เครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

ผลการศึกษาด้านเครื่องถมพบว่า เป็นศิลปะชั้นสูงที่ได้รับการสืบทอดมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น ใสส่วนของการผลิตเครื่องถมนั้นมีทั้งเครื่องประดับและของใช้ เช่น พานขัน กระเป๋ ครอบนุรักษ์อย่างยั่งยืน สืบทอด และถ่ายทอดสู่ลูกหลานต่อไป ลักษณะเครื่องถมของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรมไทยเครื่องถมเงิน-ทอง ตำบลบางกร่าง อำเภอเมือง จังหวัด

นนทบุรี ได้รับการสืบทอดมาจากถนอมคร ได้แก่ ของใช้และเครื่องประดับมีขนาดใหญ่ และไม่มี ความหลากหลายการผลิตมีสองวิธีคือ แบบถนอมคร แบบ ถนอมจุฑารัตน ขึ้นอยู่กับชนิดของงาน จุดเด่นของเครื่องถนอมของกลุ่มชุมชนคือการแรลยา

2. เพื่อออกแบบ และพัฒนาชุด เครื่องประดับถนอมเงินจำนวน 1 ชุด

ผลการออกแบบชุดเครื่องประดับเงินใช้ แนวคิดการออกแบบคือมอม่วงหิมพานต์ลายไทยที่ใช้คือลายดอกพุดตาน เป็นลายที่ได้รับความนิยม สื่อ ความหมายในทางที่ดี การวางลายบนตัวชิ้นงานมี จังหวะ มีพื้นที่ของลายและพื้นที่ว่างในผืนลายไป ตามลักษณะแนวตัวเรือนสามารถเห็นลายสีเงินสลับ สีดำของยาถม มีความลงตัวสวยงามเหมาะสม มี ลง แรงเงาด้วยวิธีการแรลยาของช่างในกลุ่มชุมชน ใน ส่วนที่เป็นเนื้อเงินทำให้เกิดมิติในตัวงานมีความ งดงามประณีต ซึ่งตรงกับกรอบแนวคิดที่นำมาใช้คือ (1) เส้น (2) รูปทรงและที่ว่าง (3) สี (4) ลักษณะผิว

3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของชุด เครื่องประดับถนอมเงินต่อบุคคลทั่วไปจำนวน 100 คน

ผลด้านความพึงพอใจของชุดเครื่องประดับ ถนอมที่มีต่อบุคคลทั่วไป มีระดับความพึงพอใจโดย รวมอยู่ในระดับมากที่สุดที่ 4.61 โดยผู้บริโภครู้ให้ ความสำคัญในด้านรูปแบบของเครื่องประดับที่มี ความแตกต่างจากเครื่องประดับถนอมในปัจจุบัน และ ขนาดที่เหมาะสมกับการสวมใส่ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ 4.70 ซึ่งสามารถสวมใส่ได้จริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งเข้ากับเสื้อผ้าการแต่งกายในปัจจุบัน เมื่อพิจารณา จากค่าคะแนนแล้ว ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับ รูปแบบและขนาดของเครื่องประดับ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การออกแบบและพัฒนา ชุดเครื่องประดับถนอมของกลุ่มสืบสานวัฒนธรรม ไทย เครื่องถนอมเงิน-ทอง ตำบล บางกร่าง อำเภอ เมือง จังหวัดนนทบุรีสามารถสรุปข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. โอกาสในการใช้งาน

การออกแบบเครื่องประดับถนอมเงิน สามารถออกแบบให้ตรงกับการใช้งานจริง โดย คำนึงถึงการให้ความสำคัญของรูปแบบที่เกี่ยวข้อง กับการใช้งานในชีวิตประจำวัน และขนาดของ เครื่องประดับเป็นลำดับแรก

2. รูปแบบของลวดลายที่ใช้

ลวดลายที่ใช้ในการออกแบบ เครื่องประดับถนอมเป็นลายไทย และสามารถสร้าง เอกลักษณะให้กับกลุ่มชุมชนได้ด้วยการเลือกใช้ลาย ให้ตรงกับการใช้งานในโอกาสกล่าวคือ การใช้ลาย ดังเดิม สามารถใช้ได้กับเครื่องประดับโอกาสพิเศษ และการใช้ลายไทยประยุกต์สามารถใช้กับ เครื่องประดับในชีวิตประจำวัน เป็นการแยกประเภท การใช้ลายและสามารถสร้างลักษณะเฉพาะ เครื่องประดับถนอมให้กับกลุ่มชุมชนได้

3. เรื่องราว

เรื่องราวที่นำมาประกอบการออกแบบ โดยสามารถสร้างที่มาของงานโดยการสร้าง เรื่องราวลงบนชิ้นงานเครื่องประดับแต่ละชิ้นไว้ เพื่อเป็นการสร้างความต่างให้กับงานสร้าง ลักษณะเฉพาะของกลุ่มชุมชน เช่น การออกแบบ เรื่องราวในเชิงพื้นที่ของแต่ละภูมิภาค ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จากสถาบันการวิจัยแห่งชาติประจำปีงบประมาณ

2560 ภายใต้การดูแลของสถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มอาชีพสหกรณ์ สืบสานวัฒนธรรมไทย เครื่องถมเงินถมทอง. (2559). เอกสารประกอบการพิจารณา
การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. *OTOP Product Champion ปี 2559*.
กลุ่มอาชีพสหกรณ์ สืบสานวัฒนธรรมไทย เครื่องถมเงินถมทอง.
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (2553). ความสำคัญเครื่องประดับไทย. *สารานุกรมไทยสำหรับ
เยาวชนเล่มที่ 34*. สืบค้นจาก [http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?.book=4&
page=t34-4-infodetail05.html](http://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?.book=4&page=t34-4-infodetail05.html).
- เครือข่ายกาญจนาภิเษก. (ม.ป.ป.). *วัสดุเครื่องประดับ* สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2561 จาก
<http://kanchanapisek.or.th>.
- นฤทธิ์ วัฒนกุล. (2552). *ลวดลายฉลุ*. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.
- แน่นน้อย ปัจพวรรค์ (2534). *เครื่องเงินในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: เริงรัมย์
- ปกรณ โปธิ์แสงดา. (2557). *หลักการออกแบบเครื่องประดับ*. สืบค้นเมื่อ 12 กันยายน 2561 จาก
<http://www.inattt.com/2010/>.
- วรรณรัตน์ อินทร์อำ.(2536). *ศิลปะเครื่องประดับ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2549). *การออกแบบเครื่องประดับ*. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราช
ประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 11. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธร ชุมแสง พอล.(2549). *ซิลเวอร์ดีไซน์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์
- อนันต์ ลีระกุล. (2547). *แนวความคิดในการออกแบบและการวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ.
- BlackEvil. (2555). *รูปแบบของเครื่องประดับ*. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2561 จาก [http://blackevil408.
blogspot.com](http://blackevil408.blogspot.com).
- NunaGrand Jewelry. (2562). *กระบวนการผลิตเครื่องประดับ*. สืบค้นจาก [http://nunagrandjewelry.
myreadyweb.com/webboard/topic-372331.html](http://nunagrandjewelry.myreadyweb.com/webboard/topic-372331.html).